

Szanowni Państwo.

Zgodnie z zasadą, że wyłączność prawa do rzeczy, w tym do ich wizerunku i treści intelektualnych, może być w części ograniczona interesem społecznym, np. udostępniania wizerunku muzealiów do celów edukacyjnych czy naukowych, Muzeum Pałac w Wilanowie realizuje nieodpłatne udostępnianie wiedzy za pośrednictwem mediów elektronicznych (wortal muzeum) dla wszystkich odbiorców. Wprowadza również inne usługi elektroniczne przeznaczone dla szerokiego grona odbiorców tzw. e-usługi (sklep z wydawnictwami, IIIGuide - aplikacja do zwiedzania pałacu, Edumatic - platforma edukacyjna umożliwiająca zdalne szkolenia on-line, Forum Edukatorów Muzealnych, Fotokody).

Muzeum Pałac w Wilanowie udostępnia wizerunki i treści intelektualne rozróżniając cel w jakim będą wykorzystane. Udostępnianie wizerunków i treści realizujemy najczęściej na dwa sposoby:

- powszechny - na muzealnym wortalu, certyfikowanym źródle wiedzy,
- kontrolowany - dotyczy wizerunków wysokiej jakości oraz treści wykorzystywanych komercyjnie - odbywa się poprzez zawarcie stosownej umowy określającej cel, pola eksploatacji oraz koszty udostępnienia i praw do publikacji. Często jedynym warunkiem udostępnienia jest przekazanie do biblioteki muzeum egzemplarza książki lub pisanej pracy. Niekontrolowany dostęp do zasobów cyfrowych i informacji stwarza możliwości do nieuprawnionego i nieetycznego wykorzystywania danych. Właściciel dzieła ponosi wszystkie koszty związane z jego utrzymaniem, przy czym nakłady na digitalizację są tylko nieznacznym ich ułamkiem, a pobierając opłaty za udostępnianie komercyjne zasobów rekompensuje wysokość ponoszonych nakładów. Przy tej okazji należy zaznaczyć, że szacunkowy koszt pozyskania, przetwarzania i zachowania jednego pliku wzorcowej dokumentacji cyfrowej 2D (wektor, bitmapa) i 3D wyniósł w 2012 roku 25,49 zł. Kwoty uzyskane za udostępnianie plików cyfrowych służą jedynie zmniejszeniu obciążeń finansów publicznych.

Otwarcie danych do pełnego obrotu podważa wiarygodność tych danych poprzez eliminację możliwości ich certyfikacji. Wprowadzenie nieodpłatnego dostępu przez Internet do dużych ilości danych (a nie tylko danych selekcionowanych, najistotniejszych z punktu widzenia ich udostępnienia) stanie się dodatkowym zadaniem dla muzeum, nie tylko bardzo kosztownym, ale też konkurencyjnym do wypełniania podstawowych obowiązków statutowych instytucji. Generowanie dodatkowych kosztów będzie związane z koniecznością budowy lub przebudowy architektury informatycznej i utrzymaniem udostępniania na zewnątrz danych, które do tej pory funkcjonowały głównie w obrocie wewnętrznym instytucji i nie są do takiego udostępnienia przygotowane. W efekcie cele komercyjne będą finansowane ze środków publicznych. Muzea zostaną wyłączone ze sfery rozwoju i konkurencyjności gospodarczej, dodatkowo będąc zobowiązane do finansowania komercyjnych działań bez udziału w ich zyskach. Inaczej mówiąc: koszty będą obciążały finanse publiczne, korzyści zaś będą uzyskiwały podmioty inne (w tym prywatne), mając pełną ochronę swoich produktów wytworzonych w oparciu o zasoby publiczne. Działanie takie byłoby równoznaczne z zaprzepaszczeniem ogromnego potencjału rozwojowego instytucji muzealnych.

Można się spodziewać, że w przypadku pełnego dostępu do danych wysokiej jakości mogą one zostać wykorzystane w nieodpowiedni sposób, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa zasobów muzealnych. Istnieje również bardzo poważne zagrożenie wystąpienia negatywnych skutków, takich jak brak poszanowania dla wzorców i norm kulturowych czy też nadszarpnięcie wizerunku instytucji kultury (budowanego w świadomości społecznej czasami przez pokolenia).

Zakres upowszechniania i udostępniania materiałów cyfrowych powinien być, naszym zdaniem, uzależniony od sposobu wykorzystania (w podziale na niekomercyjny i

komercyjny), dlatego wprowadzenie zasady dowolnego wykorzystania wizerunków i opracowań autorskich w celach komercyjnych jest naszym zdaniem niekorzystne dla instytucji kultury.

Uważamy, że wolny dostęp do danych cyfrowych jest jak najbardziej słuszny, ale na ściśle określonych zasadach i tylko do ich niekomercyjnego wykorzystania; powinien być traktowany jak każde inne wykorzystywanie publikacji z powołaniem się na źródło danych lub właściciela.

Z poważaniem

Waldemar Markiewicz
Kierownik Działu Dokumentacji i Cyfryzacji
Muzeum Pałacu w Wilanowie
ul. St. Kostki Potockiego 10/16
02-958 Warszawa
wmarkiewicz@muzeum-wilanow.pl
tel. 22 5442 764